

avskrift av original i blyerts

ACC. NR. M. 7670 : 1-8.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Albo Adress: Skövda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av:
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Påskhögtiden

s. 1-8

Utnm H. 9.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No. 7670 : 1

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 ; Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Påskhögtiden.

Påsk hade även sin tradition som alltid återkom lika år efter år. Och därigenom var det så fängslande för oss barn. Mor gjorde sina förberedelser till högtiden. Det byktes, bryggdes; skurades och städades överallt i huset och mor bakade även fint bröd, om det ej fanns något i behåll av julbaket.

Påskveckan var så rolig. Varje dag hade sitt särskilda namn, såsom "blåmåndag", "vita-tisdag", "dömmel-onsdag", "skäratorsdag", "långa-fredag" och "påska-lördag" eller "stinkake-lördag."

Och mor berättade en del sägner och paschaser om "påskakäringar som reste till Blåkulla" och om "trollpackor som drogo till sig allt sanket från andras kor" o.s.v. Och gamle Johannes Moqvist var hos far en påskvecka och hackade ris. Och då stod jag hos honom vid ribocken en hel dag, då han berättade hur det tillgick att skjuta ned påskkäringar, och hur påskakäringarna gjorde innan de reste till Blåkulla på dömmelonsdags kväll just som solen hade gått ned. Och sen kommo de tillbaka på skäratorsdagsmorgon strax innan solen gick upp. Och han sade att då

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M 7670:2

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

brukade folk passa på och skjuta ned dem. Och flögo de över en kyrka så trillade de genast ned, om någon då passade på och ringer med kyrkklockorna. "Si kyrkklockorna voro så heliga så trollpackornas makt blev bruten av de heliga klockornas ljud", tillade Moqvist med allvar och andakt, därpå sade han: "Då trollpackorna voro i Blåkulla, voro de hos den onde, för att lära sig trolldom och förgörelse. Men så hade varenda trollpacka eller påskakäring, som trollpackorna kallades under påskveckan, ett kors i ögat, när de kommo till kyrkan på Långfredag." När jag hade hört Moqvist berätta om detta, frågade jag; "Är detta sanning?" - "Nja, hä, hä, dä ä dä nok, för de gamla talade om, att di hade bå sitt att å hört talas om att. Si förr i väen hade de så mönna trollkonster för sig i påskaveckan. De finge inte köpa å inte sälja å inte gå böät(bort) särskilt på dömmel- onsdag, ella kunde en bli ansedd för att fara med trolldom och förgörelse, ella konne en själv bli förtrollad. Å inte skulle en flötta å inte kleppa neljerna(naglarna), men på påskalör- dag fick en göra allt detta, om en ville. Å inte skulle en ha nöen kringgärning under dömmelveckan." - Vad menas därmed?,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7070:3

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av:
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

frågade jag. "Jo, svarade Moqvist, "nönting som går runt, såsom en kvarnsten eller ett spennerockahjul. Därför skulle de inte spenna denna vecka. Å spanna de ull, fick fåren ont i hutet,¹⁾ m 1) huvudet å spanna de hör(lin) särskilt på skärtorsdag, fingo påskakäringarna makt med hören." - "Det var ledsamt", sa jag. "Ja si du, gräbba lilla, då va mötet i påskaveckan som de skulle göra å inte göra, för att skydda sig mot trollpackornas förgörelse. Då ja va here, tjänade ja på en storä bonnagää. Å detta bonnafolk, då visste va de skulle göra för å skydda se mot detta otyg. Så på dömmelonsdag korsade de med ett köl över dörren till lagårn, över vedbodörren å källardörren. Å med fingret ritade de kors i säden i sädesbingen, i maltet å i mjölkistan. Sen satte de stål i fähusdyngan å i kättarna inne i lagårn å på vedbacken å överallt där de trodde, att påskakäringarna va framme mä sin förgörelse, så hade de därane ingen makt å skämma varken då ena eller då andra. Å ognkåstadenen låste matmorän in i stukan, då hon korsat på bå rakan, gresslan å ognkåsten, för hon ville inte de skolla fara iväg till Blåkulla i sällskap mä påskakärinä.^{9/}"

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7670:4

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Då Moqvist hade berättat detta för mig, gick jag in till mor och omtalade vad Moqvist hade sagt. Och så frågade jag mor, om hon visste det. "Jo, det har jag visst hört talas om, sa mor. "Ska inte vi rita kors över dörrarna"?, frågade jag mor. "Nej, barn lilla, det är syndigt att göra så."

På dyrmelonsdags kväll voro min broder Johan och jag ute och sköto i luften med "feäbössor", och Johan hade även gjort en pilebössa som han sköt med. Vi barn skulle kantänka skjuta ned påskakäringar med våra bössor. Men vi hörde det ena riktiga bösseskottet efter det andra ute i nejden från de olika väderstrecken. Min far hade ingen bössa. Han brukade säga: "Den bonde, som skaffa sig en bössa å en hund å går å låje, han får snart flytta ifrån sin gård, för han reda sig inte." En påskvecka lånade min bror en bössa, en gammal bakladdare, av en kamrat, som var några år äldre än min bror. Min bror hade ingen ammunition, men han fick två knallhattar, av sin kamrat, och så hade min bror hittat krut i en träkutting uppe på tredje våning, som hade stått där från den tid, då det odlades saltpetter på gården. Min bror och jag voro så glada för nu

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7670: 5

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av:
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 ; Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skulle vi säkert skjuta ned en påskakäring, synnerligast som Johan även hittat ett gammalt psalmboksblad. Och så hade August i Spjutaretorp lärt honom, att när de sköt påskakäringar, skulle de lägga i laddningen en liten plugg av alträ och en av flygrönn. Detta talade min broder om endast för mig. Och då vi hade laddat bössan i smyg, gingo vi bakom lagårn, för ingen skulle se oss, då han skjöt. Detta var så spännande! Vi voro så säkra på, att då skottet var avlossat, kom en påskakäring uppifrån luften och dinglade ned i närheten av oss. "Å, så roligt det ska bli!" sa vi till varann. Då han siktade med bössan, sa han kavat: "Nu skjuter jag! I andlös spänning och förväntan sågo vi uppåt mot skyn, sedan skottet hade gått. Men inte sågo vi någon påskakäring komma neddinglandes. Så vi stodo där väldigt snopena och besvikena. - Men vem som kom till oss, var just far. "Vad gör ni här barn", frågade far, med vrede i rösten. "Vi skjuter ned påskakäringar", sa jag. "Vad är dä där för dumheter ni har fått för er?", sa far och skrattade. "Inte finns här några påskakäringar nu för tiden. Dä va bara förr i världen de talade om att dä fanns tocka. Men

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No. 7670:6.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 ; Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var har du fått bössan i från?", sa far till bror. "Den har jag lånat, svarade Johan. "Bär hem den genast, å bär dig inte åt så mer," sa far.

På Långfredag gino de till kyrkan i vårt hem så många som kunde komma ifrån. På denna dag fick man ej gå bort eller ha något nöje. Utan dagen skulle förflyta i stillhet under åminnelse av Kristi lidande och läsning därom i bibeln och i psalmboken, samt dagens predikan ur Luther-Arnt- eller Norhborgs.

- Vi hade hört, att förr i tiden piskade de varandra med pilslyor tidigt på Långfredagsmorgon. Min syster Ida, som var sju år äldre än jag, var alltid upplagd för skämt och äventyr. Och en Långfredagsmorgon hade hon smugit sig ut och brutit några pilkvistar och överraskade oss, medan vi sovo, att hölja av oss täcket och piska oss. Alla försökte vi värja oss så gott vi kunde, men när hon kom till sängen där min bror och gårdens dräng lågo, mötte hon på kraftigare motstånd. De togo nämligen slyan ifrån henne och försökte piska henne, men då bröt hon sönder slyan för dem. Alla skrattade hjärtligt åt

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7670:7

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

äventyret utom jag, som fått mäst pisk och låg i sängen och grät för det sved omåttligt i skinnet. Men då tändes en hämn- dens gnista i min barnasjäl, att nästföljande Långfredag skulle jag piska henne. Och när den dagen inträdde, smög jag mig upp, efter att ha legat vaken nästan hela natten, och tog pilkvistarna, som jag brutit kvällen förut och satt emellan skåpet och väggen, och gick till hennes säng och drog av henne täcket samt började piska henne. Hon vaknade då genast och såg upp helt förskräckt, men då hon såg att det var jag, sade hon: "Å ä dä du lella", och började skratta så hejdlöst, så hela huset vaknade och började skratta åt mig. Men då blev jag så snopen så jag glömde min hämnd och kastade riset i spisen.

Till davramål på Långfredag fingo vi alltid stinkakor soppade i kokad varm mjölk, och till samma mål på Påskdagen fingo vi alltid kokta ägg. Far berättade en gång vid detta tillfälle, att då han var ung, brukade gubbarna då de åto ägg, knäcka äggskalet mot sin panna, och sen skalade de hela ägget innan de åto av det. Vi barn tyckte detta var så roligt, så vi skulle göra detsamma. Och så skulle vi se efter, om luftblåsan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No. 7670:8.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var i toppen eller på sidan på ägget. Var den i toppen, hade ägget, om det blivit ruvat, blivit en toppkyckling, men var den på sidan hade det blivit en hönkyckling. Inga målade ägg och inga påskrim förekommo då.

Minna föräldrar hade omtalat, att då solen gick upp på Påskdagens morgon, "dansade" hon av glädje för Frälsaren var uppstånden. Därför bad jag mor, att hon skulle väcka mig tidigt en Påskdagsmorgon, så jag fick titta på solen när hon gick upp. Och verkligen snurrade solen runt, runt, runt inför mina barnaögon. Och så hade även jag sett "solen dansa."

Till Påskhögtiden ströddes finhackat gran- eller enris på golvet i stugan och i förstugan. Och vid förstubron lades några friska granrisgrenar.

Skriv endast på denna sida!